

**Stichting De Samenwerking
Pensioenfonds voor het
Slagersbedrijf**

**JAARVERSLAG VERANTWOORD BELEGGEN
2021**

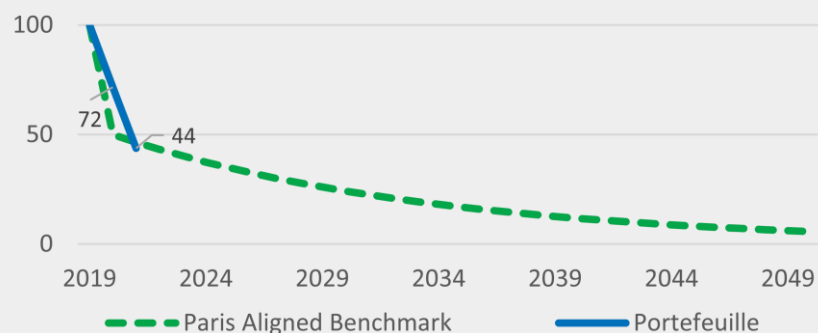
Inhoudsopgave

KERNPUNTEN 2021	2
ONTWIKKELINGEN 2021	3
VOORUITBLIK 2022	4
ONZE DUURZAAMHEIDSDOELSTELLINGEN	5
BEVORDEREN VAN EEN KLIMAATNEUTRALE ECONOMIE	8
UITSLUITINGEN	16
BIJLAGE	17

Kernpunten 2021

Verlagen van CO₂ uitstoot van beleggingen

Relatieve CO₂ voetafdruk is met 38% gedaald ten opzichte van vorig jaar en beter dan de doelstelling.

Bijdrage van de impact beleggingen

Wij beleggen niet in:

Totaal beheerd vermogen

€ 3,1 miljard

In bijlage III is een volledig overzicht van de beleggingen van het pensioenfonds opgenomen.

Ontwikkelingen 2021

Het bestuur van Stichting De Samenwerking Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf (BPS) heeft in 2021 verdere stappen gezet met het aanscherpen van haar MVB-beleid en de uitvoering hiervan. De allocatie naar impactbeleggingen werd verstevigd, zijn er verdere stappen gezet als het gaat om CO2 reductie van de portefeuille en is aan de kant van wetgeving gewerkt aan het 'compliant zijn' met zowel het bestaande IMVB als het aankomende SFDR. Tot slot is er gewerkt aan een aangescherpt beleid op het gebied van in welke landen wel en niet belegd wordt.

Klimaatdoelstelling

Het pensioenfonds heeft besloten om de ambitieuze 'Paris Aligned Benchmark' na te streven en op termijn te overtreffen. Dat wil zeggen dat er een zeer forse (50%) reductie van de CO₂-uitstoot van de beleggingen wordt nagestreefd, met een jaarlijkse reductie van de uitstoot in lijn met het Klimaatakkoord. In 2021 is binnen de aandelenportefeuille een nieuw beleggingsfonds opgenomen in de portefeuille dat een verdergaand beleid heeft op dit gebied. Dit houdt onder meer in dat de grootste uitstoters van CO die nog in de portefeuille aanwezig waren verwijderd zijn en er veel minder in oliemaatschappijen wordt belegd. Dit is ook terug te zien in de dalende CO2 emissie van de beleggingen in de grafiek op de vorige bladzijde. Het pensioenfonds zal alle oliebedrijven uit de portefeuille verwijderen, naar verwachting is dit in 2022 afgerond.

Wet- en regelgeving en/of maatschappelijke initiatieven

Het fonds heeft te maken met ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving en/of maatschappelijke initiatieven waar BPS zich aan geïnteresseerd heeft. Begin 2021 is de eerste stap van de Europese verordening SFDR uitgevoerd. Deze wet schrijft voor hoe het pensioenfonds informatie over duurzaamheid moet delen met (nieuwe) deelnemers. BPS heeft zich geïntegreerd als een 'artikel 8' regeling conform deze wet. Dit wil zeggen dat duurzaamheid is geïntegreerd in de

beleggingen. Komend jaar zal worden gewerkt aan de rapportageverplichting die volgt uit deze wet en per 2023 moet worden uitgevoerd.

Tevens heeft het pensioenfonds voortgang gemaakt bij de implementatie van het IMVB convenant. Alle beheerders hebben zicht geïnteresseerd aan de OESO-richtlijnen en de bijbehorende rapportageverplichting. We zullen toezien op de naleving hiervan.

Impactbeleggingen

BPS belegt momenteel ongeveer 2,5% van het vermogen in zogenaamde Impactbeleggingen. Dit zijn beleggingen die primair een positief maatschappelijk resultaat nastreven en daarna pas een financiële doelstelling kennen. In 2021 is besloten dit op te hogen naar 5%. De verwachting is dat gedurende 2022 en 2023 een groot deel van deze extra investeringen zullen gaan plaatsvinden. De resultaten van de impact portefeuille waren in 2021 ruim positief.

Landenbeleid

Binnen opkomende landen hebben we regelmatig te maken met discussies over controversiële gedragingen. Denk aan de recente aandacht voor de Oeigoeren, maar ook de arbeidsomstandigheden in Qatar bij de voorbereiding van het WK voetbal. BPS is van mening dat er een beleidskader nodig is om landen gestructureerd en zo objectief mogelijk te beoordelen op duurzaamheid. Daarom is gedurende 2021 gestart met de ontwikkeling van een landenbeleid. Dit beleid is eind 2021 nagenoeg afgerond en zal komend jaar aan het beleid worden toegevoegd en geïmplementeerd.

Vooruitblik 2022

Ook in 2022 is er veel aandacht voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Om toekomstige verbeteringen effectiever door te voeren zullen gedurende dit jaar concrete doelstellingen, ofwel ‘Key Performance Indicators’ worden geformuleerd. Deze gaan niet alleen over de beleggingen, maar ook over zaken als communicatie, governance en verantwoording. Belangrijk is dat ambities en doelstellingen meetbaar en controleerbaar zijn.

In de portefeuille zal concreet gekeken worden naar mogelijkheden voor verbeteringen binnen bedrijfsobligaties, aandelen in opkomende landen en staatsobligaties van opkomende landen. In alle categorieën zijn aanknopingspunten om forse stappen te maken ten opzichte van de huidige beleggingen.

In 2021 is al een concrete uitbreiding van de investeringen in impactbeleggingen toegezegd. De verwachting is dat deze deels in 2022 en deels in 2023 zal worden ingevuld.

De verwachting is dat de Europese regelgeving SFDR op veel gebieden duidelijker én uitgebreider zal worden. Omdat deze wetgeving duidelijk ‘in de praktijk wordt ontwikkeld’ is het vooraf lastig aan te geven wat de exacte impact op het pensioenfonds zal gaan zijn.

Onze duurzaamheidsdoelstellingen

BPS belegt het vermogen maatschappelijk verantwoord, in de overtuiging dat dit niet ten koste gaat van financieel rendement en dat het maatschappelijk en financiële risico's verlaagt. Waar mogelijk wordt het vermogen ingezet om een bijdrage te leveren aan verduurzaming van de maatschappij.

Duurzaamheidsambitie BPS

BPS streeft ernaar om (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu te identificeren, verminderen en voorkomen. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de meest materiële onderwerpen - zoals de opwarming van de aarde - op basis van schaal, reikwijdte en onomkeerbaarheid. Per 2050 dienen alle beleggingen klimaatneutraal zijn, in overeenstemming met het door de financiële sector ondertekende klimaatakkoord. Verdergaand is de ambitie van BPS om de Paris Aligned Benchmark CO₂-uitstoot doelstelling te overtreffen (minder uitstoot) en op de lange termijn (10 jaar) dit voor alle beleggingscategorieën te laten gelden, tenzij dit echt niet mogelijk blijkt. Daarnaast wil BPS een positief maatschappelijk rendement realiseren, met bijzondere aandacht voor het klimaat en gezondheid & welzijn.

Het pensioenfonds wenst een belangrijke bijdrage te leveren aan de Verenigde Naties Sustainable Development Goals (SDG's):

- ▶ SDG 6: Schoon water;
- ▶ SDG 7: Betaalbare & Duurzame Energie;
- ▶ SDG 8: Eerlijk werk en economische groei;
- ▶ SDG 12: Verantwoorden consumptie en productie;
- ▶ SDG 13: Klimaatactie.

Sustainable Development Goals

De United Nations Sustainable Development Goals (SDG's) bestaat uit 17 doelen (thema's) die de wereld in 2030 tot een betere leefomgeving moeten maken. Deze doelen zijn gericht op onder meer armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg, onderwijs, duurzame energie en klimaatverandering.

Concreet heeft het pensioenfonds haar MVB-overtuigingen als volgt in het beleggingsbeleid vertaald:

- ▶ BPS is zich bewust van haar maatschappelijke functie en verantwoordelijkheden;
- ▶ BPS belegt niet in ondernemingen die onvoldoende duurzame producten, diensten of gedragingen vertonen;
- ▶ BPS gebruikt haar invloed als belegger, bijvoorbeeld door het uitoefenen van stemrecht, dialoog of het uitsluiten van ondernemingen. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen beleggingscategorieën of de aard van beleggingen (aandelen of obligaties);

Het thema klimaat heeft bijzondere aandacht. Bij de keuze voor beleggingen speelt dit thema altijd een grote rol. Daarnaast wordt gestreefd zo goed mogelijk aan te sluiten bij de andere thema's waar het fonds een positieve impact wil hebben.

Een goed ondernemingsbestuur als basis om maatschappelijk verantwoord te beleggen

Goed ondernemingsbestuur is de basis van maatschappelijk verantwoord beleggen. BPS spreekt daarom ook met de uitvoeringspartners en externe vermogensbeheerders van de beleggingsportefeuille over een maatschappelijk verantwoorde uitvoering, passend bij de ambitie en het beleid van het pensioenfonds. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van stemrecht bij ondernemingen en de dialoog aangegaan.

Dialoog met een bedrijf levert niet altijd het gewenste resultaat op. Omdat BPS al duidelijke criteria voor uitsluiting van sectoren heeft en een best-in-class beleid hanteert is een dergelijke uitkomst geen reden tot uitsluiting van een bedrijf. Het is uiteraard wel mogelijk dat het gevolg van die uitkomst is dat het bedrijf na verloop van tijd buiten het best-in-class segment valt en daardoor alsnog uitgesloten zal worden.

Wat is goed ondernemingsbestuur?

Er is bij een bedrijf sprake van goed ondernemingsbestuur als het bedrijf goed, efficiënt en verantwoord geleid wordt en er tegelijkertijd verantwoording over het gevoerde beleid afgelegd wordt aan alle belanghebbenden waaronder de eigenaren (in ons geval het pensioenfonds), werknemers, afnemers en de samenleving als geheel.

Goed ondernemingsbestuur bij uitvoeringspartners en vermogensbeheerders

Het fonds beoordeelt of het MVB-beleid van haar uitvoeringspartners en vermogensbeheerders al dan niet van het MVB-beleid van het fonds afwijkt. Bij een nieuw aan te stellen partij wordt dit expliciet in de beoordeling meegenomen.

BPS heeft gesprekken gevoerd met de externe vermogensbeheerders die het pensioenvermogen beheren. Doel van de gesprekken was om te beoordelen of het MVB-beleid dat zij voeren in lijn is met het IMVB-convenant en internationale standaarden. Is dit niet het geval, dan probeert BPS de vermogensbeheerder te bewegen het convenant en de internationale standaarden in hun beleid op te

nemen. Bijlage I van dit MVB-jaarverslag bevat een tabel met de resultaten van de dialogen. Vervolgstap is om te monitoren dat de beheerders de richtlijnen naleven.

Goed ondernemingsbestuur in de beleggingsportefeuille

BPS stimuleert goed ondernemingsbestuur binnen haar beleggingen door middel van de volgende activiteiten:

- ▶ als betrokken aandeelhouder via het uitbrengen van stemmen en het voeren van de dialoog met bedrijven waar het in belegt;
- ▶ door bedrijven met goed ondernemingsbestuur te belonen door er (meer) in te beleggen of minder te beleggen in bedrijven met een minder goed ondernemingsbestuur;
- ▶ specifiek binnen de vastgoedbeleggingen deel te nemen in duurzame vastgoedbeleggingsfondsen.

Invloed door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Bij het uitbrengen van de stemmen zijn langetermijnwaardecreeatie en de duurzaamheidsdoelstellingen belangrijk. Het pensioenfonds wil aanzetten tot goed ondernemingsbestuur (bijvoorbeeld het voeren van een rechtvaardig beloningsbeleid) en milieu- en klimaat, arbeidsomstandigheden en mensenrechten bevorderen door het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

De tabel in de bijlage II geeft de details weer over hoe vaak het pensioenfonds haar stem heeft uitgebracht in 2021 en op welke manier dit is gedaan.

Er zijn diverse redenen waarom de beheerders tegen de voorstellen van het management van bedrijven hebben gestemd. Deze stemmingen betreffen vaak zaken als overnamebeschermingen, reorganisaties, vergoedingen van het management en aandelenuitgiften. Daarnaast is relatief vaak tegen voorstellen gestemd van andere aandeelhouders die een negatieve impact zouden hebben op het milieu of minder passend zouden zijn bij goed ondernemingsbestuur.

Managementvergoeding L'Oréal

In 2021 heeft L'Oréal SA, producent van persoonlijke verzorgingsproducten, goedkeuring gevraagd aan aandeelhouders voor het vergoedingsbeleid voor een per mei 2021 in dienst getreden voorzitter van het bestuur en de CEO. Northern Trust, de externe vermogensbeheerder van het pensioenfonds, heeft hier tegengestemd. De vergoedingen zoals gepresenteerd in het beleid zijn niet marktconform bevonden. Een belangrijk aandachtspunt was dat de CEO een vergoeding zou krijgen bij ontslag terwijl dit niet past bij goede governance.

Bron: Northern Trust, 2021

Meer beleggen in landen en bedrijven met een goed bestuur

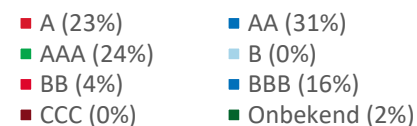
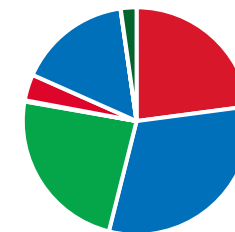
Waar mogelijk hanteert het pensioenfonds een 'best-in-class' aanpak. Met een best-in-class aanpak wordt nagestreefd alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen waarbij goed ondernemingsbestuur een belangrijk onderdeel is.

De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van 'ESG-ratings'.

Wat is een ESG-rating?

ESG staat voor Environmental, Social en Governance, oftewel milieu, mens en goed bestuur. De ESG-rating is een systematiek waarbij een dataleverancier (in dit geval MSCI ESG Research) bedrijven beoordeelt op hun MVB-beleid en uitvoering en een score ('rating') geeft. De score AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke rating.

De cirkeldiagram toont dat binnen de portefeuille van BPS geen beleggingen zijn in bedrijven met de laagste ratings (CCC en B). De ESG-rating als MVB-indicator is een belangrijke bron in de keuze met welke bedrijven een dialoog te voeren.

Bron: MSCI, Kempen, 2021

Goed ondernemingsbestuur binnen de vastgoedbeleggingen

Pensioenfonds BPS neemt deel in vastgoedfondsen die een bovengemiddelde score behalen of kunnen behalen op duurzaamheid. Een benchmark die een dergelijke duurzaamheidsscore meet is de GRESB. De gedachte van deze score is dat voor verdere verduurzaming van vastgoed het juiste beleid, gekwalificeerde mensen, transparantie, systemen en meetgegevens nodig zijn. Aan de hand van de GRESB wordt ieder individueel fonds vergeleken met een groep vergelijkbare vastgoedfondsen. Zo wordt maatschappelijk verantwoord beleggen integraal meegenomen bij investeringsbeslissingen.

Wat is GRESB?

GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) is een onafhankelijke benchmark (referentie-index) die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. De benchmark geeft inzicht in hoe de vermogensbeheerder, of bijvoorbeeld de lokale beheerder van een winkelcentrum, omgaat met milieu, sociale en bestuur aspecten. Op basis van de GRESB-score kan het pensioenfonds een vergelijking maken tussen verschillende vastgoedbeleggingsfondsen.

Bevorderen van een klimaatneutrale economie

BPS wil de transitie naar een klimaatneutrale economie bevorderen door een betrokken aandeelhouder te zijn, meer inzicht te krijgen wat de positieve én negatieve impact is van haar beleggingen en voert op basis daarvan een effectief duurzaam beleid uit.

Door een betrokken aandeelhouder te zijn, een positieve bijdrage leveren

Het pensioenfonds voert gesprekken met bedrijven om te laten weten wat het fonds belangrijk vindt en probeert het fonds te bewegen tot het realiseren van een positieve verandering. De gesprekken worden gevoerd namens het pensioenfonds zelf of namens een groep beleggers waar het pensioenfonds zich bij aangesloten heeft. Zo hebben er gedurende 2021 voor BPS ook gesprekken met bedrijven plaatsgevonden om een klimaatneutrale economie te bevorderen.

In dialoog met Daimler

Hermes EOS, een toonaangevende dienstverlener op het gebied van engagement services, heeft in naam van het pensioenfonds en andere beleggers tal van gesprekken gevoerd met Daimler om een roadmap voor duurzame technologieën en voertuigmodellen te ontwikkelen. Dat heeft zijn vruchten afgeworpen want in 2021 heeft Daimler een ambitieus bedrijfsstrategie ontworpen om haar koolstofarme transitie te ondersteunen: Daimler heeft samen met Mercedes-Benz besloten om de elektrificatie van haar productportfolio te versnellen. Zo moet voor 2025, 25% van het totaal verkocht aantal auto's per jaar elektrische auto's betreffen. Verder heeft het bedrijf ook als doel om, in de grootste markten waar Daimler actief is, voor 2039 CO2 neutraal te zijn, zowel in het produceren als het gebruik van de auto's.

Bron: Hermes EOS, 2021

Samen met anderen de dialoog voeren met ondernemingen

Het pensioenfonds is via de fiduciaire vermogensbeheerder samen met andere financiële instellingen aangesloten bij de Climate Action 100+. Via deze organisatie gaat een grote groep vermogensbeheerders en eigenaren, waaronder ook pensioenfondsen, de dialoog aan met 167 bedrijven, verantwoordelijk voor 80% van de wereldwijde industriële emissie, in CO₂-intensieve sectoren om de opwarming van de aarde te beheersen en de transitie te maken richting een klimaatneutrale economie. Hierbij is het naast het daadwerkelijk ondernemen van actie belangrijk om het bestuurlijk raamwerk en de wijze van rapportages bij bedrijven te verbeteren.

In dit kader zijn er in 2021 gesprekken gevoerd met ondernemingen zoals BP, Engie, Nissan, Ford en General motors waarin de ondernemingen werden aangemoedigd om hun doelstellingen voor het verminderen van de CO₂-uitstoot op lange, middellange en korte termijn aan te scherpen.

Climate Action 100+ in dialoog met Nissan Motors

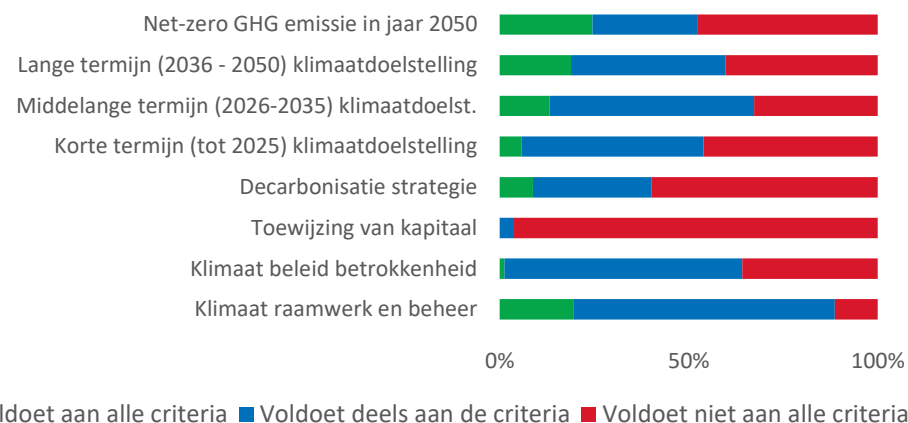
Nissan Motors, een Japanse multinationale autofabrikant, heeft zich tot doel gesteld om tegen 2050 CO₂ neutraal te zijn voor alle activiteiten van het bedrijf en de levenscyclus van zijn producten. Het bedrijf heeft toegezegd de komende vijf jaar 17,6 miljard USD te investeren om de elektrificatie van haar producten te versnellen. Nissan Motors streeft er ook naar om 100% van alle nieuwe auto's op belangrijke markten tegen begin 2030 elektrisch te maken, wat neerkomt op een elektrificatiemix van 50% tegen 2030.

Bron: Climate Action 100+, 2021

Inmiddels heeft 52% van de bedrijven een "net zero"-doelstelling vastgesteld voor het jaar 2050. Echter, we zien dat veel ondernemingen nog moeite hebben met het vaststellen van korte- en middellange termijn doelstellingen, het omgaan met *scope 3-emissies* (zie kader met uitleg op de volgende pagina) en het afstemmen

¹ Bron: Climateaction100.org, 2021

van de kapitaaluitgaven om tot het scenario van 1,5°C opwarming van de aarde te komen.

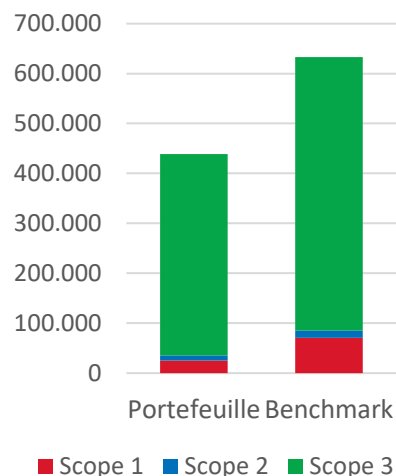
Climate Action 100+ prioriteert de dialoog met bedrijven waar een dergelijke klimaatdoelstelling en gedefinieerd pad om tot deze klimaatdoelstelling nog te komen nog onvoldoende aanwezig is zodat er sneller klimaatactie wordt ondernomen door deze bedrijven¹.

Het voorkomen van negatieve impact op het klimaat

BPS wenst de negatieve impact van haar beleggingen op het milieu of de maatschappij of het risico op waardevermindering te vermijden of te voorkomen. Om de negatieve effecten van klimaatverandering te voorkomen richt het pensioenfonds zich op drie hoofdzaken. Het:

- ▶ Reduceren van de CO₂-uitstoot met als doel uiteindelijk klimaatneutraal te zijn;
- ▶ Inzichtelijk hebben wat de blootstelling is naar mogelijke 'stranded assets';
- ▶ Vermijden van beleggingen in CO₂-intensieve bedrijven zoals oliebedrijven en energiebedrijven met kolencentrales.

Het fonds ondersteunt de doelstelling van het Klimaatakkoord om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen en daarmee de negatieve impact op het klimaat te beperken en uiteindelijk zelfs te voorkomen. De grafiek rechts weergegeven toont de emissie van bedrijven in de beursgenoteerde beleggingsportefeuille gedurende 2021 en hoe de portefeuille heeft gepresteerd ten opzichte van de markt. Hieruit blijkt dat de beleggingen van het pensioenfonds beduidend minder CO₂ hebben uitstoten². In bijlage IV is een toelichting opgenomen hoe de emissiedata tot stand is gekomen.

	TRANSPARANTIE BEDRIJVEN	EMISSIE (ton CO ₂)		Relatieve CO ₂
	Aantal/weging	Scope 1&2	Incl. scope 3	voetafdruk
Portefeuille	85.0% / 92.0%	35,209	438,850	31.2
Benchmark	69.0% / 91.0%	85,716	633,154	76.0
Vershil		-59%	-31%	-59%

Wat betekent emissie scope 1,2 & 3?

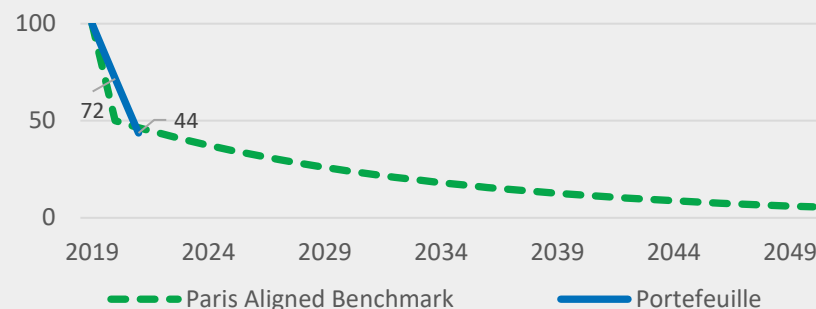
Dit zijn broeikasgasemissies die een koolstofvoetafdruk veroorzaken worden op drie manieren gemeten, afhankelijk van de manier waarop ze tot stand zijn gekomen:

- Scope 1 emissies worden rechtstreeks door het bedrijf gegenereerd, zoals de uitlaatgassen van een luchtvaartmaatschappij.
- Scope 2 emissies worden veroorzaakt door de opwekking van elektriciteit of warmte die het bedrijf nodig heeft om zijn belangrijkste producten te verkopen of zijn belangrijkste diensten te verlenen.
- Scope 3 emissies worden veroorzaakt door de hele waardeketen, inclusief de eindgebruiker van het product gedurende zijn levenscyclus.

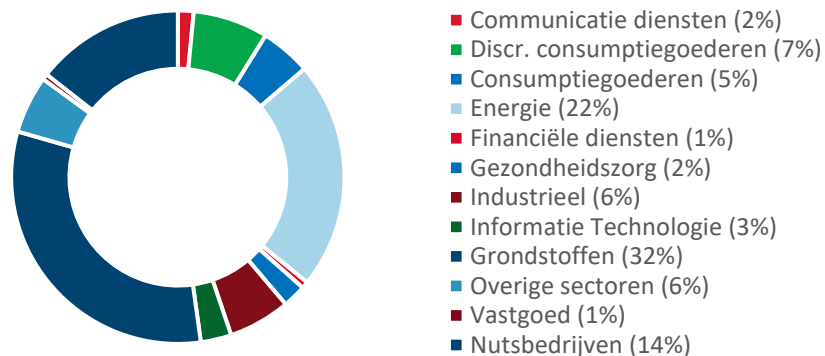
Het klimaatakkoord gaat er vanuit dat de emissie stapsgewijs moet worden teruggebracht. Onderstaande grafiek geeft een meting van de relatieve CO₂

voetafdruk weer. BPS heeft de ambitie om het pad van de Paris Aligned Benchmark (PAB) te volgen, en uiteindelijk klimaatneutraal te zijn in 2050. Uit de grafiek komt naar voren dat de beursgenoteerde beleggingsportefeuille van BPS ruim voldoet aan de doelstelling.

Relatieve CO₂ voetafdruk van de beursgenoteerde portefeuille

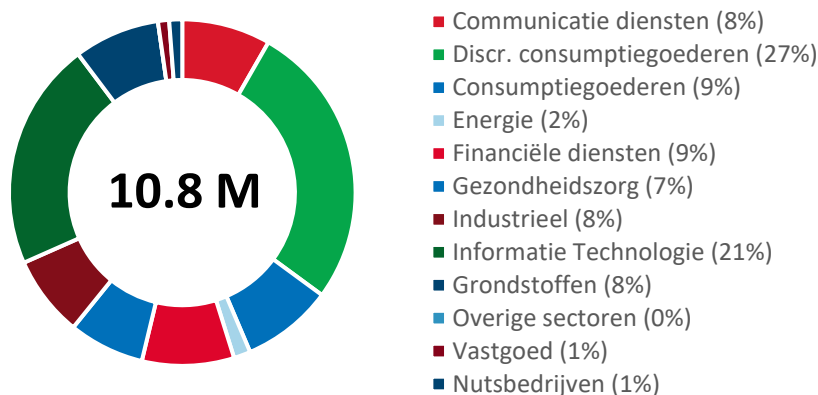

Dieper ingaande op de portefeuille sectorverdeling van het pensioenfonds in relatie tot de relatieve CO₂ voetafdruk toont onderstaande grafiek aan dat de voornaamste relatieve CO₂ voetafdruk afkomstig is uit de Materialen, Energie en Nutsbedrijven sectoren. Het is aannemelijk dat de CO₂ voetafdruk dus aanzienlijk verder gaat dalen in 2022 met de verkoop van de laatste oliebedrijven.

² het betreft de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en hoogrentende waarden. Bron: ISS, 2021

Als de klimaatdoelstellingen wereldwijd niet gerealiseerd worden, kan het aantal overstromingen, droogtes en stormen toenemen. BPS heeft een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen van dergelijke gebeurtenissen. Onderstaande figuur geeft weer dat het mogelijke verlies neer komt op ca. € 10 miljoen (ongeveer 1% van de beursgenoteerde beleggingen).

Bron: ISS, 2021

Het risico van stranded assets in kaart brengen en klimaat intensieve bedrijven vermijden

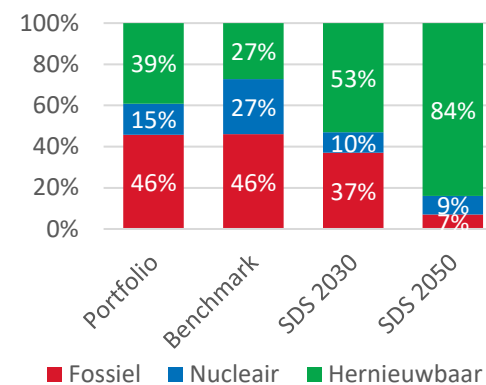
Klimaatverandering heeft negatieve maatschappelijk effecten en leidt ook tot beleggingsrisico's. Op korte termijn zal de maatschappij een energietransitie moeten doormaken die vervolgens het risico oplevert van zogenaamde stranded assets.

Wat zijn Stranded Assets?

Stranded assets zijn bezittingen die als gevolg van de energietransitie geen of nauwelijks waarde meer hebben. Denk aan een voorraad benzine terwijl steeds meer auto's op elektriciteit rijden of een verbod op bepaalde producten die zeer vervuilend zijn. Van het laatste is voorsnog geen sprake in Nederland of Europa.

De meest klimaatintensieve brandstoffen, zoals kolen, komen als eerste in aanmerking om een stranded asset te worden. Hier belegd het pensioenfonds dus ook niet in.

Een inschatting van welke energiebronnen er nodig zijn voor de energietransitie, en de totale fossiele brandstofreserves, is weergegeven in onderstaande figuren voor de liquide beleggingen. Om de klimaatdoelstellingen te realiseren moeten er meer hernieuwbare energiebronnen komen.

Bron: ISS, 2021

De juiste bedrijven selecteren voor het leveren van een positieve bijdrage

Het uitsluiten van bedrijven met een negatieve impact heeft slechts een beperkte bijdrage aan een betere wereld. BPS heeft de ambitie om meer in bedrijven te beleggen die een positieve bijdrage leveren op SDG's passend bij haar focus thema's.

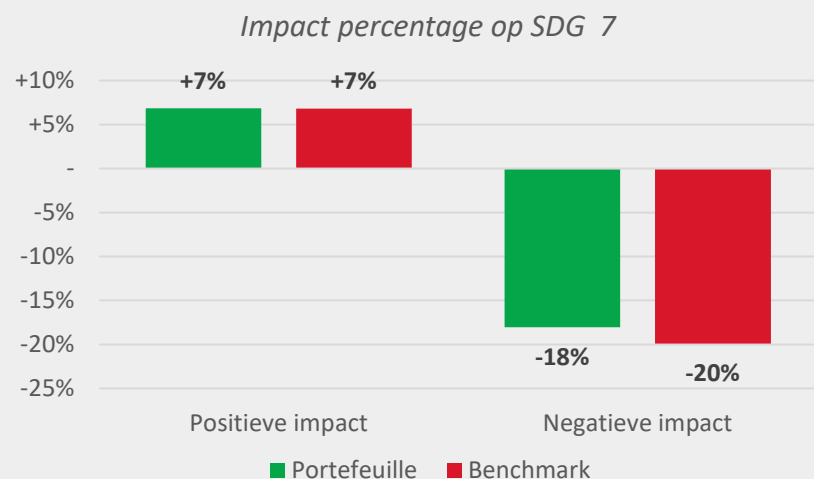
In de beursgenoteerde portefeuille van BPS krijgen alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en (beursgenoteerd) vastgoed een SDG Impact score. Voor de komende jaren is de intentie om deze scores te verbeteren, tot 2021 had BPS nog geen materiële beleggingen naar deze doelstellingen. Ook zien we dat de data nog erg in ontwikkeling is, waardoor er nog geen grote verschillen zijn te zien ten opzichte van de markt.

Hoe werkt een SDG Impact score?

De SDG Impact score meet de mate waarin bedrijven negatieve externe effecten van hun bedrijfsactiviteiten beheren om negatieve effecten te minimaliseren, en tegelijkertijd gebruikmaken van bestaande en opkomende mogelijkheden in hun producten en diensten om positief bij te dragen aan de SDG's. Voor elk van de 17 SDG's wordt de impact van een bedrijf bepaald door middel van drie pijlers:

1. de producten en diensten van het bedrijf;
2. de bedrijfsvoering van het bedrijf;
3. de betrokkenheid bij en de snelheid van reageren op controverses

Impact van de beleggingen op klimaat

BPS meet zowel de positieve als negatieve impact van haar beleggingen op klimaat. In bovenstaand voorbeeld draagt 7% van de investeringen in de portefeuille in positieve zin bij aan klimaat. Dat is iets beter dan de 'de markt'. Als we kijken naar de negatieve effecten, zien we dat de portefeuille van BPS een ongeveer 2% minder negatieve impact geeft vergeleken met de markt.

Bron: ISS, 2021

Specifiek voor de aandelenbeleggingen zijn er benchmarks opgezet met vergaande uitsluitingen en meer aandacht voor positieve en negatieve bijdragen in brede zin. In 2022 zullen hier vervolgstappen mee worden gemaakt.

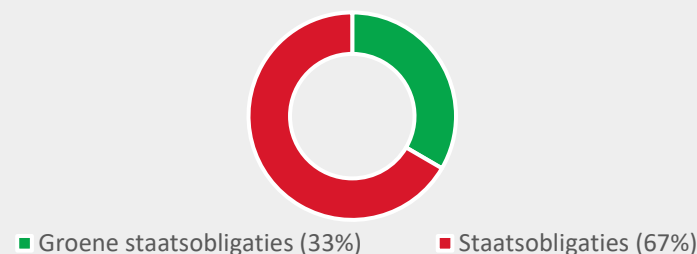
Beleggen in groene obligaties voor een positieve bijdrage aan het klimaat

Binnen de beleggingsportefeuille belegt BPS in staatsobligaties van stabiele landen zoals Nederland, Duitsland en Frankrijk om toekomstige pensioenbetalingen met een bepaalde mate van zekerheid te kunnen betalen. Het kapitaal dat deze landen aantrekken door obligaties uit te geven kunnen zij in principe voor alle doeleinden

gebruiken. In het geval van een groene obligatie is de obligatie uitgegeven om kapitaal aan te trekken specifiek voor milieuprojecten, gericht op de reducering van de CO₂-uitstoot.

Beleggen in Groene staats obligaties

Ongeveer 1/3^e van alle staatsobligaties in de portefeuille is 'groen'.

Bron: Kempen, 2021

BPS bekijkt elk jaar of het wenselijk is het percentage groene obligaties te verhogen. Bij deze afweging spelen het beleggingsrisico en rendement altijd een belangrijke rol: de ambitie en doelstelling van BPS is immers ook om rendement te maken voor de deelnemers en hen te voorzien van een goed pensioen.

Een positieve bijdrage aan het klimaat leveren door de vastgoedbeleggingen te verduurzamen

De categorie niet-beursgenoteerd vastgoed is een van de categorieën waar informatie over duurzaamheidsaspecten in steeds beter mate beschikbaar is. De vastgoedfondsen waar BPS in belegt zijn duurzaamheidsindicatoren gaan meten, zoals broeikasgasuitstoot, afvalstoffen en watergebruik. Aanvullend gebruikt het fonds een maatstaf (GRESB) waardoor het fonds inzicht heeft in verschillende duurzaamheidsaspecten van het fonds en is een vergelijking mogelijk.

Vastgoedfonds	GRESB score	Broeikasgas uitstoot (ton kg)	Afvalstoffen (ton kg)	Water gebruik (m ³)
CBRE Dutch Residential Fund	90	151,073	5669	13289

Bron: GRESB, 2021

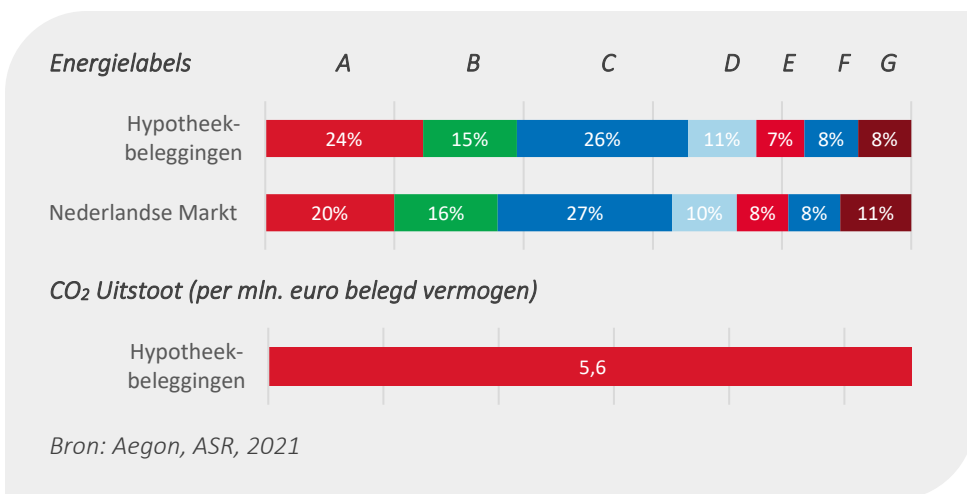
Eind 2021 had BPS één vastgoedbelegging in de portefeuille, via CBRE. Begin 2022 wordt dit aangevuld met twee nieuwe beleggingen, bij Amvest en Bouwinvest. Over 2022 zal ook over deze fondsen gerapporteerd worden. Aan de hand van deze informatie kunnen concrete doelen worden geformuleerd om klimaatneutraliteit te bereiken.

Hypotheekbeleggingen

Bij voorkeur zou BPS met hypotheekleningen een positieve bijdrage leveren aan het klimaat. Dit is echter een uitdaging omdat de hypotheekmarkt door de overheid sterk gereguleerd is.

Een positieve bijdrage aan de klimaatverandering wordt bijvoorbeeld gestimuleerd door het aanbieden van duurzaamheidsdepots. Met dit depot kan een consument maximaal € 25.000 of 6% van de woningwaarde (meer) lenen om de woning te verduurzamen. Voorbeelden hiervan zijn het aanbrengen van gevel- en dakisolatie, dubbel glas, HR-ketels, warmtepompen en/of zonnepanelen.

Hypotheekbeheerders meten de CO₂-uitstoot van de hypotheekleningen per miljoen euro belegd vermogen evenals de energielabels van de woningen waaraan de hypotheekleningen gekoppeld zijn. Op het moment dat meer kennis en ervaring opgedaan is met de metingen stelt het fonds concrete doelstellingen op. CO₂-informatie over de markt, waarop de beleggingen in relatieve zin gemeten kunnen worden, is bijvoorbeeld nog niet beschikbaar.

Beleggen in directe leningen met invloed op duurzaamheid

BPS belegt door middel van gespecialiseerde vermogensbeheerders in directe onderhandse leningen (Direct Lending). Dit zijn onderhandse leningen die worden verstrekt aan niet-beursgenoteerde bedrijven buiten het bankwezen om.

Voordat een lening wordt aangegaan onderzoekt de Direct Lending manager of een lening aanvraag afgewezen dient te worden vanwege ESG-risico's of juist aangegaan kan worden vanwege een positieve impact ESG factoren.

Leningen worden afgewezen indien de ESG-risico's groot zijn

Bedrijf:

Het bedrijf biedt satellietoplossingen aan de visserijsector.

ESG-risico:

Ondanks het feit dat producten zoals satellietboeien vissersschepen helpen bij o.a. het optimaliseren van hun visroutes en daarmee bijdragen aan de vermindering van koolstofemissies, bleek uit verdere analyse dat het gebruik van dergelijke apparatuur ook leidt tot verhoogde volumes gevangen vis en meer ongewenste bijvangst. Daarnaast gaat drijvende apparatuur met enige regelmaat verloren wat leidt tot vervuiling van de zee.

Besluit:

Lening afgewezen

Bron: Kempen, 2021

Als onderdeel van de leenvoorwaarden, worden er steeds vaker concrete afspraken over ESG-doelstellingen gemaakt. Deze zijn ontworpen om bedrijven te stimuleren om hun ESG-prestaties te verbeteren op relevante, vooraf vastgestelde KPI's.

Om bedrijven te stimuleren de ESG-doelstellingen te halen, bieden Direct Lending managers hun kredietnemers financiële prikkels in de vorm van een korting op de rentelast. Als een portefeuillebedrijf voldoetaan de afgesproken ESG-doelstellingen, dan daalt de rente bijvoorbeeld met 0,05% of 0,075%.

Een voorbeeld van ESG KPI's bij directe onderhandse leningen

Bedrijf:

Toonaangevende Europese leverancier van systeemoplossingen voor gegevens over energieverbruik.

Achtergrond ESG KPI's:

Een van de belangrijkste pijlers van het succes van het bedrijf is het vermogen om te innoveren, waarvoor hooggekwalificeerd personeel nodig is. Voldoende medewerkersbetrokkenheid vereist een solide HR-management en loopbaanontwikkelingskader. Een breed bedrijfsbreed HR-beleid en ontwikkelingsrichtlijnen ontbraken echter. Als onderdeel van het investeringsonderzoeksproces kwam ook naar voren dat het bedrijf historisch gezien relatief veel werknemersgeschillen had. Na het identificeren van de ESG-gerelateerde verbeterpunten tijdens het investeringsonderzoek, heeft de manager contact opgenomen met het bedrijf om een plan op te stellen om de aanpak omtrent opleiding en ontwikkeling van werknemers en personeelsgeschillen te formaliseren.

Details ESG KPI's:

Er zijn drie concrete ESG-doelen afgesproken. Het bedrijf ontvangt een rentekorting van 0,025% procent voor elk doel dat wordt behaald:

- ✓ *Invoering van richtlijnen voor personeelsontwikkeling en bedrijfsbreed HR-beleid;*
- ✓ *Ontwikkelen van een mechanisme voor personeelsgeschillen om werknemerskwesaties te beheren, geschillen op te lossen en juridische procedures te vermijden;*
- ✓ *€125 budget per werknemer per jaar voor opleiding of nascholing; op te nemen door minimaal 50% van de werknemers.*

Bron: Kempen, 2021

Per einde 2021 had 12% van de leningen ESG KPI's en is 37% van de leningen in onderhandeling om ESG KPI's toe te voegen aan de leenvoorwaarden.

Impactbeleggen

Begin 2018 is het fonds gestart met impact beleggingen. Via gespecialiseerde beheerders worden duurzame ondernemingen en projecten gesteund die een positieve maatschappelijke bijdrage leveren naast een marktconform financieel rendement. Specifiek willen wij een positieve bijdrage leveren aan:

- ▶ Schoon water: toegang tot duurzaam beheer van water en sanitair voor iedereen (SDG 6);
- ▶ Fatsoenlijk werk: de creatie van fatsoenlijke banen op basis van eerlijke arbeidsvoorwaarden om armoede uit te bannen (SDG 8);
- ▶ Duurzame consumptie en productie: om slimmer ‘meer met minder’ te kunnen doen (SDG 12);
- ▶ Klimaatverandering en energietransitie: een overvloedige beschikbaarheid van schone energie en beperking van de CO₂-uitstoot (SDG 7 & 13).

Hieronder is per SDG samengevat over de afgelopen drie jaar welke bijdrage is geleverd door het pensioenfonds aan de gekozen SDG's. Dit betreft het aandeel van het pensioenfonds in de betreffende impact beleggingen. Indien een bijdrage daalt komt dit doordat nieuwe investeringen zijn gedaan in andere duurzame projecten waardoor de relatieve bijdrage van het fonds is gedaald.

SDG 6	2019	2020	2021
Geschat m ³ water verbruik bespaard over de levensduur van de projecten	787.672	808.047	801.691
Jaarlijkse besparing waterverbruik in m ³	8.208	16.408	22.811

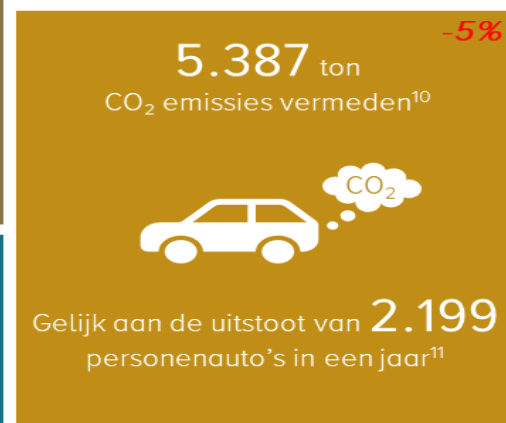
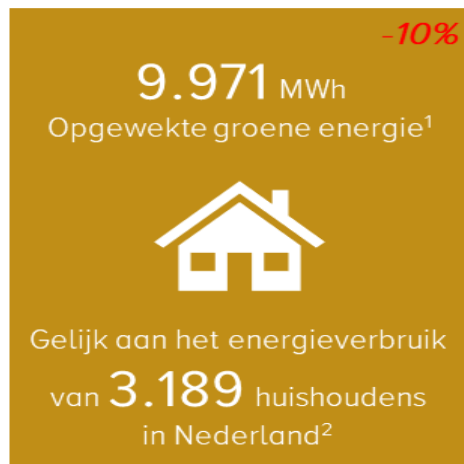
SDG 7	2019	2020	2021
Vermeden CO ₂ emissies in ton (per jaar)	5.950	5.672	5.387
Opgewekte duurzame energie in MWh (per jaar)	9.641	10.823	9.971

SDG 8	2019	2020	2021
Onderbediende consumenten bereikt met financiële diensten	209.913	678.754	2.086.652
Banen ondersteund	1.719	1.405	2.949

SDG 12	2019	2020	2021
Aantal kleine boeren bereikt via een verstrekte lening	70.870	108.847	104.272
Hectares duurzaam verbouwde grond	59.494	68.292	66.576
% leningnemers met duurzame certificering	83%	88%	84%
Ton vermeden afval	110	56	11

BPS gebruikt een deel van het vermogen in impactbeleggingen. Dit zijn investeringen waarbij het maatschappelijke rendement een even belangrijke rol speelt als de financiële resultaten. Dat betekent dat we deze resultaten ook meten en vergelijken met die van vorig jaar. In onderstaande afbeelding zijn de resultaten van de impactbeleggingen van 2021 weergegeven. Links- of rechtsboven staat in iedere tegel aangegeven hoe dit resultaat zich verhoudt tot dat van 2020.

In veel gevallen is onze positieve impact gestegen. Soms is deze gedaald. Dit komt doordat er meer beleggers zijn gaan investeren in beleggingsfondsen die wij gebruiken, maar dit geld nog niet gebruikt is voor het vergroten van de impact. Dit is een tijdelijk effect: zodra het nieuwe geld geïnvesteerd is stijgt ook onze impact weer.

Uitsluitingen

Het pensioenfonds wenst de negatieve impact van haar beleggingen op het milieu of de maatschappij of het risico op waardevermindering te vermijden of te voorkomen. Na een inventarisatie van de belangrijkste (potentiële) negatieve effecten op specifieke thema's richt het pensioenfonds zich ook op diverse andere maatschappelijke onderwerpen zoals landen en/of bedrijven op sanctielijsten, mensenrechten en arbeidsomstandigheden.

Wettelijke uitsluitingen van landen en/of ondernemingen

BPS wil niet beleggen in ondernemingen of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.

Ook mag er niet belegd worden in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van controversiële wapens, zoals clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens en biologische en chemische wapens. In beleggingen van het pensioenfonds zijn er dan ook geen ondernemingen opgenomen die worden gerelateerd aan controversiële wapens.

Het mijden van bedrijven die maatschappelijke normen ernstig overschrijden

BPS is van mening dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om met respect voor de maatschappij te ondernemen. Als een onderneming ernstige negatieve impact heeft veroorzaakt, kiest het pensioenfonds ervoor deze uit te sluiten van de beleggingen. Hiervoor worden de OESO-richtlijnen als maatstaf gebruikt. Ondernemingen die negatief scoren op deze maatstaf moeten doorgaans kosten maken om de schade te herstellen, ook door juridische claims. Het fonds heeft geen beleggingen die de OESO-richtlijnen ernstig hebben overtreden.

De uiteindelijke lijst waar het pensioenfonds niet in wenst te beleggen, oftewel de uitsluitingenlijst, is gepubliceerd op de website. Bijlage V van dit jaarverslag bevat het overzicht per eind 2021.

Bron: Kempen, 2021

Het voorkomen van een negatieve impact op de gezondheid van de mens

Roken brengt ernstige schade toe aan de gezondheid en daarom heeft BPS besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten. BPS heeft geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit tabak.

Bijlage

Bijlage I: Overzicht dialoog vermogensbeheerders

Vermogensbeheerder	Beleggings-categorie	Onderschrijven van UNGP en OESO-richtlijnen	MVB-due diligence ³	Stemmen en dialoog	Bieden van herstel en verhaal	Actie bij onvoldoende voortgang van de dialoog
Aegon	Nederlandse hypotheek	Ja, hebben zelf het IMVO-convenant voor verzekeraars ondertekend	Ja	Dialoog met hypotheeknemers	Ja	nvt
ASR	Nederlandse hypotheek	Ja	Ja	Dialoog met hypotheeknemers	Ja	nvt
ASR	Bedrijfs obligaties	Ja	Ja	Dialoog	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
BlackRock	Bedrijfs obligaties, liquiditeiten	Ja	Ja	Dialoog	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
Legal & General	Staats obligaties opkomende landen	Ja	Ja	Dialoog met obligatie uitgevers	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
Northern Trust	Aandelen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
Kempen	Aandelen, impact beleggingen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie

³ Bron: Kempens, 2021. *In een due-diligenceonderzoek onderzoekt een beheerder de maatschappelijke aspecten van een beleggingsbeslissing, met speciale aandacht voor negatieve impacts.

Bijlage II: Stemgedrag in 2021⁴

Beleggingsfonds	Aantal	Percentage
Northern Trust World Sustainable Sel SDG Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	6,600	
Aantal keer voor management gestemd	6,016	91%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	584	9%
Northern Trust Emerging Markets ESG Leaders Equity Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	13,114	
Aantal keer voor management gestemd	11,052	84%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	2,062	16%
Kempen European Sustainable Equity Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	1528	
Aantal keer voor management gestemd	1394	91%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	134	9%

Meer informatie over uitvoering van het stembeleid en de dialoog die de vermogensbeheerders van het pensioenfonds voeren

Northern Trust:

<https://www.northerntrust.com/netherlands/what-we-do/investment-management/stewardship/proxy-voting-policies>

<https://www.northerntrust.com/europe/about-us/corporate-social-responsibility>

Op deze websites is het stembeleid gepubliceerd en is een kwartaalrapport en jaarverslag van de engagementmanager voor de beleggingsfondsen van Northern Trust, Hermes, te vinden.

Kempen:

<https://www.kempen.com/nl/asset-management/responsible-investment>

Op deze website wordt het jaarverslag van de fiduciaire vermogensbeheerder gepubliceerd, inclusief inzicht in de dialoog met individuele ondernemingen (naast inzicht in de collectieve initiatieven).

Bijlage III: Overzicht mandaten en beleggingsinstellingen per eind 2021

Beleggingscategorie	Mandaat en vermogensbeheerder / Beleggingsinstelling	Omvang (x 1000)	Percentage van portefeuille
Aandelen ontwikkeld Wereld	NT World Sustainable Select SDG Index Fund	534.692	17.2%
Aandelen ontwikkeld Europa	Kempen European Sustainable Equity Fund	236.883	7.6%
Aandelen opkomend Wereld	NT EM ESG Leaders Index Fund	159.222	5.1%
Impact Investing	Kempen Global Impact Pool	62.709	2.0%
Private Equity (afbouw)	Interpolis Pensioenen Private Equity Fund II	3.400	0.1%
	Syntrus Achmea Infrastructure Pool	9.804	0.3%
Niet-genoteerd OG	CBRE Dutch Residential Fund	335.341	10.8%
Hypothecaire leningen	AeAM Dutch Mortgage Fund	189.433	6.1%
	ASR Non-NHG Fonds	123.312	4.0%
Bedrijfsobligaties	ASR IndexPlus Euro Bedrijfsobligatie fonds	211.534	6.8%
Hoogrentende landen	L&G ESG EM Government Bond Fund (LC)	79.594	2.6%
	L&G ESG EM Government Bond Fund (HC)	80.260	2.6%
Directe bedrijfsleningen	Alcentra European Direct Lending Fund	53.278	1.7%
	ICG Senior Debt Partners 3	65.746	2.1%
	ICG Senior Debt Partners 4	17.675	0.6%
LDI-producten	Kempen Staatsobligatiemandaat	252.228	8.1%
	Insight LDI Euro 20Y Plus	212.065	6.8%
	Insight LDI Euro 30Y Plus	127.385	4.1%
	Insight LDI Euro 50Y Plus	26.273	0.8%
Geldmarkt middelen	Blackrock ICS LEAF	160.311	5.2%
	Blackrock ICS Euro Liquidity Fund	16.518	0.5%
	Insight Liquidity Euro Cash Fund	119.349	3.8%
	Rekening Courant	23.257	0.7%

⁴ Percentages kunnen door afronding niet optellen tot 100%.

Bijlage IV: Toelichting klimaatdata

Klimaatdata wordt verzameld voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en hoogrentende waarden via de dataprovider ISS ESG. Het proces is op hoofdlijnen als volgt:

1. Klimaatdata van ondernemingen wordt verzameld uit de jaarverslagen en andere publieke bronnen. In dit rapport wordt gebruik gemaakt van de jaarverslagen per eind 2020. Wereldwijd rapporteren ongeveer 3000 grote ondernemingen over hun emissie.
2. Alle data wordt gecontroleerd op betrouwbaarheid en wanneer nodig verwijderd.
3. Alle bedrijven worden gesorteerd naar hun emissieprofiel, zodat deze data kan worden gebruikt voor vergelijkbare bedrijven die niet rapporteren.
4. Een schatting wordt gemaakt voor de emissie van niet-rapporterende bedrijven. Uit historische data blijkt dat de accuraatheid verschilt per sector maar minder dan 30% afwijkt.
5. Emissie wordt toegekend aan de portefeuille op basis van eigenaarschap van de onderneming. Dus als het pensioenfonds 0,1% van een onderneming bezit krijgt het 0,1% van de emissie toegewezen.

De scope 3 emissies worden vastgesteld conform het GHG protocol. Omdat er nog onvoldoende bedrijven over rapporteren wordt per sector vastgesteld wat de emissie in de waardeketen is en aan het bedrijf toegekend. Scope 3 is dus niet geschikt om individuele bedrijven te beoordelen.

Bijlage V: Uitsluitingen per eind 2021

Uitsluitingen van landen

Afghanistan	Ethiopië	Zuid-Sudan
Bangladesh	Honduras	Sudan
Wit-Rusland	Iran	Syrië
Brazilië	Irak	De Filippijnen
Burundi	Libanon	Turkije
Centraal-Afrikaanse Republiek	Libië	Venezuela
Colombia	Mali	Jemen
Dem. Republiek Congo	Myanmar (Birma)	Zimbabwe

Uitsluitingen van bedrijven

Bedrijf	Land	Reden van uitsluiting
Anhui Great Wall Military Industry Co	China	Betrokken bij cluster munitie
Aryt Industries	Israël	Betrokken bij cluster munitie
Ashot - Ashkelon Industries	Israël	Betrokken bij cluster munitie
AVIBRAS INDUSTRIA AEROESPACIAL	Brazilië	Betrokken bij cluster munitie
Bharat Dynamics	India	Betrokken bij cluster munitie
Boeing Distribution Services	Verenigde Staten	Betrokken bij cluster munitie
BWX Technologies	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
China Aerospace Science And Technology Corporation	China	Betrokken bij cluster munitie
China North Industries Group Corporation	China	Betrokken bij cluster munitie
China North Industries Corporation	China	Betrokken bij cluster munitie
China Satellite Communications Co Ltd	China	Betrokken bij cluster munitie
China Spacesat	China	Betrokken bij cluster munitie
Elbit Systems	Israël	Betrokken bij cluster munitie
EMBRAER	Brazilië	Betrokken bij cluster munitie
Fluor Corporation	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Hanwha Corp	Zuid-Korea	Betrokken bij cluster munitie

Hanwha Engineering & Construction	Zuid-Korea	Betrokken bij cluster munitie	Roketsan Raket Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi	Turkije	Betrokken bij cluster munitie
Honeywell International	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens	The Boeing Company	Verenigde Staten	Betrokken bij cluster munitie
Huntington Ingalls Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens	BAE SYSTEMS	Verenigd Koninkrijk	Betrokken bij wapenhandel met hoog-risico landen
Inner Mongolia North Heavy Industries Group	China	Betrokken bij cluster munitie	ATLANTIA S.P.A.	Italië	Global compact schenders
IMI Systems	Israël	Betrokken bij cluster munitie	Bayer Aktiengesellschaft	Duitsland	Global compact schenders
Jacobs Engineering Group	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens	BHP GROUP LIMITED	Australië	Global compact schenders
Korea Aerospace Industries	Zuid-Korea	Betrokken bij cluster munitie	BHP GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Global compact schenders
Larsen And Toubro Limited	India	Betrokken bij cluster munitie	CORECIVIC, INC.	Verenigde Staten	Global compact schenders
Larsen & Toubro Infotech	India	Betrokken bij cluster munitie	ENERGY TRANSFER LP	Verenigde Staten	Global compact schenders
L&T Finance	India	Betrokken bij cluster munitie	FREEPORT-MCMORAN INC.	Verenigde Staten	Global compact schenders
L&T Infrastructure	India	Betrokken bij cluster munitie	GMK NORIL'SKIY NIKEL' PAO	Rusland	Global compact schenders
L&T Technology Services Ltd	India	Betrokken bij cluster munitie	Grupo Mexico, Sociedad Anonima Bursatil de Capital Variable	Mexico	Global compact schenders
Leidos Holdings	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens	HARMONY GOLD MINING COMPANY LIMITED	Zuid-Afrika	Global compact schenders
LEIDOS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens	OCP S.A.	Marokko	Global compact schenders
LIG Nex1 Co., Ltd.	Zuid-Korea	Betrokken bij cluster munitie	Petroleo Brasileiro S.A. (Petrobras)	Brazilië	Global compact schenders
Lockheed Martin	Verenigde Staten	Betrokken bij cluster munitie	PETROLEOS DEL PERU - PETROPERU S.A.	Peru	Global compact schenders
MINDTREE	India	Betrokken bij cluster munitie	Petroleos Mexicanos	Mexico	Global compact schenders
Motovilikha Plants JSC	Rusland	Betrokken bij cluster munitie	PG&E CORPORATION	Verenigde Staten	Global compact schenders
Nabha Power	India	Betrokken bij cluster munitie	PT Indonesia Asahan Aluminium (Paser)	Indonesië	Global compact schenders
National Presto Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij landmijnen	ROYAL DUTCH SHELL PLC	Nederland	Global compact schenders
Northrop Grumman Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens	SEVERSTAL' PAO	Rusland	Global compact schenders
NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens	SOCIETE AURIFERE BARRICK	Canada	Global compact schenders
Poongsan	Zuid-Korea	Betrokken bij cluster munitie	SOUTHERN COPPER CORPORATION	Verenigde Staten	Global compact schenders
Poongsan holdings	Zuid-Korea	Betrokken bij cluster munitie	THE BOEING COMPANY	Verenigde Staten	Global compact schenders
			THE GEO GROUP, INC.	Verenigde Staten	Global compact schenders
			TIGER BRANDS LIMITED	Zuid-Afrika	Global compact schenders
			Tokyo Electric Power Company Holdings, Incorporated	Japan	Global compact schenders
			VALE S.A.	Brazilië	Global compact schenders
			WELLS FARGO & COMPANY	Verenigde Staten	Global compact schenders
			Zijin Mining Group Company Limited	China	Global compact schenders
			A1 group	Verenigde Staten	Tabak
			22ND CENTURY GROUP, INC.	Verenigde Staten	Tabak
			7-ELEVEN MALAYSIA HOLDINGS BERHAD	Maleisië	Tabak
			AL-EQBAL INVESTMENT COMPANY PLC	Jordanië	Tabak
			Altria Group, Inc.	Verenigde Staten	Tabak
			AMCON DISTRIBUTING COMPANY	Verenigde Staten	Tabak
			Anhui Genuine New Materials Co Ltd	China	Tabak
			B.A.T CAPITAL CORPORATION	Verenigde Staten	Tabak
			B.A.T. INTERNATIONAL FINANCE P.L.C.	Verenigd Koninkrijk	Tabak

B.A.T. Netherlands Finance B.V.	Nederland	Tabak
BADECO ADRIA d.d. Sarajevo	Bosnië en Herzegovina	Tabak
BIZIM TOPTAN SATIS MAGAZALARI ANONIM SIRKETI	Turkije	Tabak
Bright Packaging Industry Bhd	Maleisië	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO (MALAYSIA) BERHAD	Maleisië	Tabak
British American Tobacco (Zambia) Plc	Zambia	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO BANGLADESH CO. LTD.	Bangladesh	Tabak
British American Tobacco Kenya plc	Kenia	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO P.L.C.	Verenigd Koninkrijk	Tabak
British American Tobacco Uganda	Oeganda	Tabak
British American Tobacco Zimbabwe (Holdings) Ltd	Zimbabwe	Tabak
Bulgartabac holding AD	Bulgarije	Tabak
Carreras Ltd	Jamaica	Tabak
Cat Loi JSC	Vietnam	Tabak
CEYLON TOBACCO COMPANY PLC	Sri Lanka	Tabak
China Boton Group Company Limited	China	Tabak
China Tobacco International HK Co Ltd	Hongkong	Tabak
Coka Duvanska Industrija ad Coka	Servië	Tabak
Compania de Distribucion Integral Logista Holdings, S.A.	Spanje	Tabak
CONG TY CO PHAN NGAN SON	Vietnam	Tabak
Duvanska industrija ad Bujanovac	Servië	Tabak
Eastern Company SAE	Egypte	Tabak
ESSENTIA PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
EUROCASH SPOLKA AKCYJNA	Polen	Tabak
Fyolo Technology Corp	Verenigde Staten	Tabak
Globbrands Group Ltd	Israël	Tabak
GODFREY PHILLIPS INDIA LIMITED	India	Tabak
Golden Tobacco Ltd	India	Tabak
Gotse Delchev Tabac AD	Bulgarije	Tabak
HEALTHIER CHOICES MANAGEMENT CORP.	Verenigde Staten	Tabak
Huabao Flavours & Fragrances Co Ltd	China	Tabak
HUABAO INTERNATIONAL HOLDINGS LIMITED	Hongkong	Tabak
IMPERIAL BRANDS FINANCE PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
IMPERIAL BRANDS PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Indonesian Tobacco Tbk PT	Indonesië	Tabak
ITC LIMITED	India	Tabak

JAPAN TOBACCO INC.	Japan	Tabak
Jerusalem Cigarette Co Ltd	Palestina	Tabak
Jordanian Duty Free Shops PSC	Jordanië	Tabak
JT International Financial Services B.V.	Nederland	Tabak
Karelia Tobacco Company Inc SA	Griekenland	Tabak
Khyber Tobacco Company Ltd	Pakistan	Tabak
KT&G Corporation	Zuid-Korea	Tabak
KUK-IL PAPER MFG CO.,LTD	Zuid-Korea	Tabak
McColl's Retail Group PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Miquel y Costas & Miquel, S.A.	Spanje	Tabak
MUDANJIANG HENGFENG PAPER CO., LTD	China	Tabak
NEW TOYO INTERNATIONAL HOLDINGS LTD	Singapore	Tabak
Nicotiana BT Holding AD	Bulgarije	Tabak
Nolato Aktiebolag	Zweden	Tabak
NTC Industries Ltd	India	Tabak
Old Holdco, Inc.	Verenigde Staten	Tabak
Pakistan Tobacco Company Ltd	Pakistan	Tabak
PHILIP MORRIS (PAKISTAN) LTD	Pakistan	Tabak
Philip Morris CR as	Tsjechië	Tabak
Philip Morris International Inc.	Verenigde Staten	Tabak
Philip Morris Operations a.d. Nis	Servië	Tabak
PT Bentoel International Investama Tbk	Indonesië	Tabak
PT Gudang Garam Tbk	Indonesië	Tabak
PT Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk	Indonesië	Tabak
PT Wicaksana Overseas International Tbk	Indonesië	Tabak
Pyxus International	Verenigde Staten	Tabak
Reynolds American Inc.	Verenigde Staten	Tabak
RLX Technology Inc	China	Tabak
SCANDINAVIAN TOBACCO GROUP A/S	Denemarken	Tabak
SCHWEITZER-MAUDUIT INTERNATIONAL, INC.	Verenigde Staten	Tabak
SHANGHAI INDUSTRIAL HOLDINGS LIMITED	Hongkong	Tabak
SHEEN TAI HOLDINGS GROUP COMPANY LIMITED	Hongkong	Tabak
SHENZHEN JINJIA GROUP CO., LTD.	China	Tabak
Shumen Tabac AD	Bulgarije	Tabak
SILA HOLDING Plc	Bulgarije	Tabak
Sinnar Bidi Udyog Ltd	India	Tabak
Slantse Stara Zagora Tabak AD	Bulgarije	Tabak
Smokefree Innotec Inc	Verenigde Staten	Tabak
Smoore International Holdings Ltd	China	Tabak
Societe Ivoirienne des Tabacs SA	Ivoorkust	Tabak
STG Global Finance B.V.	Denemarken	Tabak
Swedish Match AB	Zweden	Tabak
Taiwan FamilyMart Co Ltd	Taiwan	Tabak
Tanzania Cigarette Company Ltd	Tanzania	Tabak

THE WEST INDIAN TOBACCO COMPANY LIMITED	Trinidad en Tobago	Tabak
Tri Pack Films Ltd	Pakistan	Tabak
TSL Ltd	Zimbabwe	Tabak
TURNING POINT BRANDS, INC.	Verenigde Staten	Tabak
Tutunski Kombinats AD Prilep	Noord-Macedonië	Tabak
Union Investment Corporation PSC	Jordanië	Tabak
Union Tobacco and Cigarette Industries Company PSC	Jordanië	Tabak
UNIVERSAL CORPORATION	Verenigde Staten	Tabak
Vapor Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
Vapor Hub International Inc	Verenigde Staten	Tabak
VECTOR GROUP LTD.	Verenigde Staten	Tabak
VPR Brands LP	Verenigde Staten	Tabak
VST INDUSTRIES LIMITED	India	Tabak
Wee-Cig International Corp	Verenigde Staten	Tabak
Wisnilak Inti Makmur Tbk PT	Indonesië	Tabak
Yuri Gagarin AD	Bulgarije	Tabak
Athabasca Oil Corporation	Canada	Teerzand
Baytex Energy (LP) Ltd.	Canada	Teerzand
Baytex Energy Corp.	Canada	Teerzand
BlackPearl Resources, Inc.	Canada	Teerzand
Canadian Natural Resources Limited	Canada	Teerzand
Cenovus Energy Inc.	Canada	Teerzand
Ensign Drilling, Inc.	Canada	Teerzand
Harvest Operations Corp.	Canada	Teerzand
Husky Energy Inc.	Canada	Teerzand
Imperial Oil Limited	Canada	Teerzand
Inter Pipeline Ltd.	Canada	Teerzand
Japan Petroleum Exploration Co., Ltd.	Japan	Teerzand
MEG Energy Corp.	Canada	Teerzand
North American Construction Group Ltd.	Canada	Teerzand
PC Financial Partnership	Canada	Teerzand
Pengrowth Energy Corporation	Canada	Teerzand
Petroteq Energy, Inc.	Canada	Teerzand
Strata Power Corp.	Canada	Teerzand
Strathcona Resources Ltd.	Canada	Teerzand
Suncor Energy Inc.	Canada	Teerzand
Sunshine Oilsands Ltd.	Canada	Teerzand
TC Energy Corporation	Canada	Teerzand
Trans Mountain Corp.	Canada	Teerzand
Wajax Corporation	Canada	Teerzand
African Rainbow Minerals Ltd.	Zuid Afrika	Kolen
China Coal Energy Company Limited	China	Kolen
China Shenhua Energy Company Limited	China	Kolen
Coal India Ltd.	India	Kolen

Exxaro Resources Ltd.	Zuid Afrika	Kolen
Guanghui Energy Co., Ltd.	China	Kolen
Huadian Power International Corp. Ltd.	China	Kolen
PT Adaro Energy Tbk	Indonesië	Kolen
PT United Tractors Tbk	Indonesië	Kolen
Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolen
Shanxi Lu'An Environmental Energy Development Co., Ltd.	China	Kolen
South32 Ltd.	Australië	Kolen
Tebian Electric Apparatus Stock Co., Ltd.	China	Kolen
Washington H. Soul Pattinson and Company Limited	Australië	Kolen
Yankuang Energy Group Co., Ltd.	China	Kolen
Aboitiz Equity Ventures, Inc.	Filipijnen	Kolen
AC Energy Corp.	Filipijnen	Kolen
Alliant Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolen
Ameren Corporation	Verenigde Staten	Kolen
American Electric Power Company, Inc.	Verenigde Staten	Kolen
CEZ as	Tsjechië	Kolen
China Longyuan Power Group Corp. Ltd.	China	Kolen
China Power International Development Limited	Hong Kong	Kolen
China Resources Power Holdings Co. Ltd.	Hong Kong	Kolen
Chubu Electric Power Co., Inc.	Japan	Kolen
CLP Holdings Ltd.	Hong Kong	Kolen
CMS Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolen
DTE Energy Company	Verenigde Staten	Kolen
Duke Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolen
Electricity Generating Public Co., Ltd.	Thailand	Kolen
Emera Incorporated	Canada	Kolen
ENGIE Brasil Energia SA	Brazilië	Kolen
Energy, Inc.	Verenigde Staten	Kolen
FirstEnergy Corp.	Verenigde Staten	Kolen
GD Power Development Co., Ltd.	China	Kolen
Global Power Synergy PCL	Thailand	Kolen
HK Electric Investments & HK Electric Investments Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolen
Huaneng Power International, Inc.	China	Kolen
Inner Mongolia Junzheng Energy & Chemical Group Co., Ltd.	China	Kolen
Inter RAO UES PJSC	Rusland	Kolen
Korea Electric Power Corp.	Zuid Korea	Kolen
Metro Pacific Investments Corporation	Filipijnen	Kolen
NiSource Inc.	Verenigde Staten	Kolen
NRG Energy, Inc.	Verenigde Staten	Kolen
NTPC Limited	India	Kolen
Origin Energy Limited	Australië	Kolen

PGE Polska Grupa Energetyczna SA	Polen	Kolen
Power Assets Holdings Limited	Hong Kong	Kolen
PPL Corporation	Verenigde Staten	Kolen
Public Power Corp. SA	Griekenland	Kolen
Ratch Group Public Co. Ltd.	Thailand	Kolen
RWE AG	Duitsland	Kolen
SDIC Power Holdings Co., Ltd.	China	Kolen
Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.	China	Kolen
Shenzhen Energy Group Co., Ltd.	China	Kolen
Taiwan Cement Corp.	Taiwan	Kolen
Tenaga Nasional Bhd.	Maleisië	Kolen
The AES Corporation	Verenigde Staten	Kolen
The Southern Company	Verenigde Staten	Kolen
The Tata Power Company Limited	India	Kolen
Vistra Corp.	Verenigde Staten	Kolen
WEC Energy Group, Inc.	Verenigde Staten	Kolen
Xcel Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolen
Aker BP ASA	Norwegen	Olie & Gas
Algonquin Power & Utilities Corp.	Canada	Olie & Gas
AltaGas Ltd.	Canada	Olie & Gas
Ampol Limited	Australië	Olie & Gas
B.Grimm Power Public Co. Ltd.	Thailand	Olie & Gas
Bharat Petroleum Corporation Limited	India	Olie & Gas
BP plc	Verenigd Koninkrijk	Olie & Gas
Canadian Utilities Limited	Canada	Olie & Gas
Chevron Corporation	Verenigde Staten	Olie & Gas
China Petroleum & Chemical Corporation	China	Olie & Gas
ConocoPhillips	Verenigde Staten	Olie & Gas
Consolidated Edison, Inc.	Verenigde Staten	Olie & Gas
Coterra Energy Inc.	Verenigde Staten	Olie & Gas
Devon Energy Corporation	Verenigde Staten	Olie & Gas
Diamondback Energy, Inc.	Verenigde Staten	Olie & Gas
Dominion Energy, Inc.	Verenigde Staten	Olie & Gas
Ecopetrol SA	Colombia	Olie & Gas
EDP-Energias de Portugal SA	Portugal	Olie & Gas
Endesa SA	Spanje	Olie & Gas
Enel Chile SA	Chili	Olie & Gas
ENEOS Holdings, Inc.	Japan	Olie & Gas
ENGIE SA	Frankrijk	Olie & Gas
Eni SpA	Italië	Olie & Gas
Entergy Corporation	Verenigde Staten	Olie & Gas
EOG Resources, Inc.	Verenigde Staten	Olie & Gas
Equinor ASA	Norwegen	Olie & Gas
Exxon Mobil Corporation	Verenigde Staten	Olie & Gas
Formosa Petrochemical Corp.	Taiwan	Olie & Gas
Fortum Oyj	Finland	Olie & Gas

Galp Energia SGPS SA	Portugal	Olie & Gas
Gazprom PJSC	Rusland	Olie & Gas
GS Holdings Corp.	Zuid Korea	Olie & Gas
Gulf Energy Development Public Co. Ltd.	Thailand	Olie & Gas
Hengli Petrochemical Co., Ltd.	China	Olie & Gas
Hess Corporation	Verenigde Staten	Olie & Gas
Hindustan Petroleum Corporation Limited	India	Olie & Gas
Hyundai Heavy Industries Holdings Co., Ltd.	Zuid Korea	Olie & Gas
Iberdrola SA	Spanje	Olie & Gas
Idemitsu Kosan Co., Ltd.	Japan	Olie & Gas
Indian Oil Corp. Ltd.	India	Olie & Gas
INPEX Corp.	Japan	Olie & Gas
Koc Holding A.S.	Turkije	Olie & Gas
Lundin Energy AB	Zweden	Olie & Gas
LyondellBasell Industries NV	Nederland	Olie & Gas
Marathon Petroleum Corporation	Verenigde Staten	Olie & Gas
Mitsui & Co., Ltd.	Japan	Olie & Gas
MOL Hungarian Oil & Gas Plc	Hongarije	Olie & Gas
Naturgy Energy Group SA	Spanje	Olie & Gas
Neste Corp.	Finland	Olie & Gas
NextEra Energy, Inc.	Verenigde Staten	Olie & Gas
Northland Power Inc.	Canada	Olie & Gas
NOVATEK JSC	Rusland	Olie & Gas
Occidental Petroleum Corporation	Verenigde Staten	Olie & Gas
Oil Co. LUKOIL PJSC	Rusland	Olie & Gas
OMV AG	Oostenrijk	Olie & Gas
ONEOK, Inc.	Verenigde Staten	Olie & Gas
Osaka Gas Co., Ltd.	Japan	Olie & Gas
PetroChina Company Limited	China	Olie & Gas
Petroleo Brasileiro SA	Brazilië	Olie & Gas
Petronas Gas Bhd.	Maleisië	Olie & Gas
Phillips 66	Verenigde Staten	Olie & Gas
Pioneer Natural Resources Company	Verenigde Staten	Olie & Gas
Polski Koncern Naftowy ORLEN SA	Polen	Olie & Gas
Polskie Gornictwo Naftowe i Gazownictwo SA	Polen	Olie & Gas
PTT Exploration & Production Plc	Thailand	Olie & Gas
PTT Global Chemical Plc	Thailand	Olie & Gas
PTT Public Co., Ltd.	Thailand	Olie & Gas
Public Service Enterprise Group Incorporated	Verenigde Staten	Olie & Gas
Qatar Electricity & Water Co.	Qatar	Olie & Gas
Rabigh Refining & Petrochemical Co.	Saudi Arabië	Olie & Gas
Reliance Industries Ltd.	India	Olie & Gas
Repsol SA	Spanje	Olie & Gas
Rosneft Oil Co.	Rusland	Olie & Gas

Royal Dutch Shell plc	Verenigd Koninkrijk	Olie & Gas
Santos Limited	Australië	Olie & Gas
Sasol Ltd.	Zuid Afrika	Olie & Gas
Saudi Arabian Oil Co.	Saudi Arabië	Olie & Gas
Saudi Electricity Co.	Saudi Arabië	Olie & Gas
Sinopec Shanghai Petrochemical Co. Ltd.	China	Olie & Gas
SK Inc.	Zuid Korea	Olie & Gas
SK Innovation Co., Ltd.	Zuid Korea	Olie & Gas
S-Oil Corp.	Zuid Korea	Olie & Gas
SSE Plc	Verenigd Koninkrijk	Olie & Gas
Surgutneftegas PJSC	Rusland	Olie & Gas
Tatneft PJSC	Rusland	Olie & Gas
Thai Oil Public Co. Ltd.	Thailand	Olie & Gas
The Kansai Electric Power Co., Inc.	Japan	Olie & Gas
Tokyo Gas Co., Ltd.	Japan	Olie & Gas
TotalEnergies SE	Frankrijk	Olie & Gas
Tourmaline Oil Corp.	Canada	Olie & Gas
Turkiye Petrol Rafinerileri AS	Turkije	Olie & Gas
Uniper SE	Duitsland	Olie & Gas
Valero Energy Corporation	Verenigde Staten	Olie & Gas
Vedanta Limited	India	Olie & Gas
Woodside Petroleum Ltd.	Australië	Olie & Gas

Alle afbeeldingen gebruikt in dit verslag zijn afkomstig van <https://unsplash.com>. Unsplash verleent een onherroepelijke, niet-exclusieve, wereldwijde auteursrechtlicentie om foto's van Unsplash kosteloos te downloaden, te kopiëren, te wijzigen, te distribueren, uit te voeren en te gebruiken zonder toestemming van of toeschrijving aan Unsplash of de fotograaf zelf.